

Anmeldelse.

Søren Alkærsig: Vejen Sogn i Malt Herred.

2. Bind.

Der er i de senere Aar udkommet adskillige gode Sognebøger, som paa en udmærket Maade gir et Udsnit af Egnens Historie og Topografi. Og rundt om i Sognene sidder nu flittige Mænd og Kvinder og sysler med lignende Opgaver, og prøver ved flittig Indsamling og Arbejde med Stoffet at bygge et Stykke Egnshistorie op.

Et ensformigt, og nærmest kedeligt Stof, vil adskillige kanske mene. — Hvad andet kan disse Sognebøger blive end Gentagelser fra Sogn til Sogn. —

Jo, de kan alligevel give adskilligt mere end blot Gentagelser. For hvert Sogn har i Natur, Opbygning og Udvikling sit Særpræg. Ligesom hver Forfatter har sit Felt, hvor han især evner at sætte ind. Derfor tegner hver enkelt af disse Sognebøger sin egen — stærkere eller svagere — Linje ind i den historiske Hjemstavns-Forskning. Og man bør ikke vurdere eller dømme disse stedshistoriske Studier ud fra det, man muligvis kan savne i dem, men ud fra det, de gir.

Det er et Særkende, der netop er en Fordel, at disse Sognebøger ikke bygges op efter et stivnet, fastlagt Skema, men er i Opbygning og Udformning lige saa mangfoldige, som der er Sogne og Mennesker.

Derfor er det heller ikke gørligt at opstille een eller flere Sognebøger som Mønster eller Forbillede for alle andre Sognebøger — hvor mønstergyldige de saa end i sig selv er.

Hvordan en saadan Sognebog skal formes og opbygges,

afhænger ikke af en Slags topografisk Metrik, men af Sognet og Manden.

Dog er der inden for den allerede ret fyldige Sognebogs-Litteratur enkelte Værker, der kan gøre Krav paa at kendes ud over Sognekredsen. Og de mange, der selv sysler med Egnshistorie under en eller anden Form, vil her kunne finde Oplysninger og Idéer, der vil kunne gavne deres eget Arbejde og muligt faa nye Idéer til at spire.

Der er H. K. Kristensen's: „Outrup Sogn“. — Et inden for sin Art imponerende Arbejde, der kan staa som Mønster for Grundighed og myreflittig Indsamling og Udnyttelse af Arkivstof — ogsaa som Mønster, hvor det gælder kildekritisk Skelnen mellem sikre og mindre værdifulde Kilder.

Og der er Lærer John Kvists Bog om Bække Sogn, hvor der gennem 14—15 Aars flittig Samlerarbejde er fundet og udnyttet en forbavsende Mængde baade Arkivstof og værdifuldt Overleveringsstof, saa ogsaa mangfoldige andre end Bækkesognerne læser denne Bog med Interesse.

Og saa er der endelig Søren Alkærsig: „VEJEN SOGN“.

Da første Bind af denne stort anlagte Sognehistorie udkom i 1937, skrev vi bl. a.: „ . . . En Skildring, der naar langt ud over det almindelige stedshistoriske og bliver, før man ser sig for, et Stykke fængslende Kultur- og Bonde-livs-Skildring . . .“

Denne Vurdering bliver yderligere stadfæstet ved det nu udsendte 2det Bind af „Vejen Sogn“, der gaar fra 1750 til 1870.

Her er en fyldig og gennemført Sognehistorie, mere fyldig og grundig i sine Kildeundersøgelser, end ret mange Sognehistorier naar at blive.

Men som man læser sig gennem dette nye Bind, gaar det som under Læsningen af 1ste Bind: Det lille sydjyske Sogn, der har givet Navn og Stof til Bogen, ligesom udvider sig og bliver til hele det danske Bondesamfund gennem disse Tidsafsnit.

Det er ikke blot en Skildring af Datidens Bolav, Gaarde og Mænd inden for Vejen Sogn. Men Forfatteren har det Overblik over Aarsager og Sammenhæng, der kræves, for at disse Skildringer ikke bliver løsrevne Stumper, men Led ind i en Helhed.

Skildringerne af Kvægpesten, Udskiftningen, Fattigvæ-

sen, Skoleforhold, Kirketugt er saa almene, at de i det væsentlige kan gælde for største Delen af Datidens Bondesamfund. Det er som et Snit ned gennem Bondekaar og Almueliv gennem de 120 Aar, dette Bind spænder over.

Og netop det, at Skildringen ikke er abstrakt eller jævn Almindelighed, men er knyttet til navngivne Mænd, Gaarde og Bolav gør, at det føles langt mere nærværende og virkelig.

Et lille Afsnit kalder Alkærsig for „Bondesind“. Og de, der har hørt ham holde Foredrag ud fra dette Emne, véd, at han her har en egen Evne til baade at gengi det særegne dulgte Lune i jydsk Bondesind og til at søge ind bag det lukkede eller skorpede Ydre og finde og vurdere Kærnen.

Man kan kalde Alkærsigs Værk om Vejen Sogn en Mønsterbog for alle andre Sognebøger. — Og alle de, der sysler med stedhistoriske Studier, gør klogt i at læse Alkærsigs Bog grundigt. — Mindre klogt vil det derimod være, om de prøver at efterligne Stil, Form og Fortællemaade — for her hævder Alkærsig afgjort sin egen Form med Eneret.

S. Ff.

Ny Litteratur om Ribe Amt.

Ved H. K. K.

Blandt de „Meddelelser fra Skalling Laboratoriet“, som efterhaanden er fremkommet i „Geografisk Tidsskrift“, og som alle omhandler et ejendommeligt, uberørt og storslaaet Landskab indenfor vort Amt, er der her særlig Grund til at gøre opmærksom paa Afhandlingen i Aargang 1933 om „Jordfællesskabet paa Skallingen“ af Laboratoriets Leder, Dr. Niels Nielsen. Skallingen synes i ældre Tid udelukkende at være ejet af Bønder i Ho, hvis Andele svarede til deres Ejendommens Hartkorn. At have Ret til Skallingen vil ikke sige at have Ret til et bestemt Stykke Jord